

Дипломатичний імунітет поширюється насамперед на сукупність привілеїв та імунітетів суб'єкта міжнародного права, глав держав, глав і членів урядів, членів парламентів, дипломатичних агентів держав або нації в період становлення в країні перебування, глав і членів постійних представництв при міжнародних організаціях, міжнародних посадових осіб, глав і членів делегацій на зустрічі та конференції. Треба розрізняти привілеї та імунітет. Під привілеями варто розуміти особливі правові переваги деяких іноземців як представників держав [4, с. 34].

Імунітет – це сукупність привілеїв та імунітетів суб'єкта міжнародного права, який здійснює зовнішні зносини, а отже, це сукупність особливих особистих прав і переваг, що полегшують роботу зарубіжних представників [5, с. 144].

Варто зробити висновок про те, що чинне міжнародне право наділяє дипломатичні представництва, а також дипломатичних агентів широким спектром привілеїв і імунітетів, і це є абсолютно виправданим, адже саме вони виконують безліч важливих функцій для своєї держави і для держави, яка їх приймає.

#### Список використаних джерел:

1. Венская конвенция о дипломатических сношениях. 1961. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_048](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048).
2. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право. Харків: Одиссей, 2008. с. 704.
3. Буроменський М. В. Міжнародне право. Київ: Юрінком Інтер, 2006. С. 336.
4. Музыка А. Питання удосконалення правового статусу дипломатичних представництв у науці міжнародного права. *Право України*. 2006. № 12. С. 665.
5. Гуменюк Б. І. Основи дипломатичної та консульської служби: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2004. С. 248.

**Кириченко В.В.**

*студентка,*

*Науковий керівник: Шапенко Л.О.*

*асистент,*

*Національний авіаційний університет*

#### МІСЦЕ КОНЦЕПЦІЇ «ЖИВОГО ПРАВА» Є. ЕРЛІХА В СУЧАСНІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

В контексті сучасної інтеграції та конвергенції *правових* систем важливого значення набувають питання не лише дослідження практичних аспектів вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, а й переосмислення змістовного наповнення правової доктрини, яка, вбираючи в себе ідеї людиноцентризму, поступово переходить від класичного позитивізму та природного права до нової демократично-ліберальної концепції права,

центральне місце в якій займає захист інтересів людини, суспільства в цілому та різних соціальних інститутів. За таких умов вивчення права потрібно здійснювати через призму соціальних проявів, дослідження його соціальної природи, адже соціологічний підхід до права на сьогодні набуває все більшої актуальності серед науковців та стає одним з основних у правознавстві. Зокрема інтерес представляє такий напрямок соціології права як рух «вільного права», розроблений Євгеном Ерліхом ще на початку ХХ ст.

Дана ситуація пояснюється тим, що відображенням тогочасного нового соціологічного напрямку в юриспруденції стала висунута Є. Ерліхом теорія «живого» права, тобто права, здатного адаптуватись до потреб суспільства та спроможного врегульовувати відносини між різними соціумами, що мають різні релігії, звичаї, культури тощо [1, с. 17]. Створивши концепцію «живого права», відомий австрійський вчений відкрив «вільний підхід до права», відтворюючи не частково, а цілісно його реальний зміст. Адже, будучи молодим професором римського права в Чернівецькому університеті, Є. Ерліх помітив, що в багатоетнічному суспільстві Галичини й Буковини, де діяло єдине офіційне право, люди в усіх правовідносинах буденного життя дотримувалися різних соціальних регуляторів. Кожна етнічна група намагалася зберегти свою культурну ідентичність, а тому не всі норми чинного законодавства використовувалися в цивільному обігу. Такий стан речей суперечив традиціям римського права, що зумовило Є. Ерліха вдатися до емпіричних досліджень «живої сили» суспільства, так званого «живого» права Буковини, під час яких науковець звертався не лише до вивчення законодавства, а й до оцінки ролі звичаю в правовій практиці.

В результаті своїх досліджень Є. Ерліх виступив проти пануючого в той час формалізму в праві. Проте, мова не йшла про повне заперечення існування юридичного позитивізму, який розглядав право лише як сукупність юридичних норм, прийнятих державою. Ставлячи основним завданням розкрити зв'язок права із суспільством, з його економічними умовами та іншими соціальними факторами, вчений наголошував на необхідності вивчення права в його динаміці на відміну від статичного вивчення права в традиційній юридичній догматиці, на потребі дослідження правосвідомості як кінцевого джерела всього права через конкретні емпіричні дослідження [2, с. 359].

У своїй праці «Основи соціології права» (1913 р.) Є. Ерліх сформулював головний теоретичний постулат: «Центр ваги розвитку права в наш час, як і раніше, знаходиться не в законодавстві, не в юриспруденції чи судочинстві, а в самому суспільстві», з огляду на що було зроблено перші кроки до обґрунтування принципу верховенства права [3, с. 150]. Такі висновки зроблені в силу того, що «живим» правом є саме реальне і справедливе право соціуму, яке засноване на когерентності соціальних інтересів, імпульс розвитку якого знаходиться в соціальному житті. Воно не є закріпленим в правових нормах, а безпосередньо створюється під час правової взаємодії. Тобто для Є. Ерліха цей термін означав посилене через правові норми соціальне право, що уособлює все право через призму його фактичної

дієвості, а не нормативної дійсності. Слід зазначити, що Ерліхівська концепція «живого» права не прагнула замінити собою юриспруденцію, а лише намагалась змусити останню, досліджуючи соціальну дійсність, пояснити, що закон не завжди здатен умістити в собі все розмаїття життя. Він вважав, що в суспільному союзі, під час повсякденної взаємодії людей, загально визнаними стають різні правила поведінки, тому, очевидно, що право стає лише одним з об'єднуючих порядків. Не менш важливими в діяльності людей, на думку Є. Ерліха, є і такі правила, як правила моралі, релігійні приписи, звичай, правила честі, пристойності, такту, гарного тону і моди, правила дотримання порядку черги біля каси або очікування прийому у лікаря [4, с. 67]. Такий підхід дає можливість сучасним правотворцям усвідомити необхідність у відповідності права сучасним тенденціям. Дослідження Є. Ерліха дозволяють вкотре довести, що право має йти в ногу з часом і змінюватись відповідно до нових переваг сучасності. Адже всі новостворені види суспільних відносин, які ще не знайшли закріплення в законодавстві, є причиною появи прогалин у праві, що є неприпустимим. Тому обов'язком держави є відшукування нового права, яке автоматично з'являється з появою нових тенденцій сучасності. З огляду на сьогоднішній день, варто звернути увагу на зміну права у світі, де панують інформаційні технології, відбувається бурхливий розвиток міждержавних відносин тощо. Так, наприклад, неможливість законодавчими органами врегулювати весь потік інформації, яка стала доступна людині завдяки розвитку глобальних мереж, нездатність своєчасного реагування на зміни суспільних відносин в результаті євроінтеграції та глобалізації, підтверджує доцільність переосмислення концепції «живого» права і в наші дні. Адже, підтримуючи позиції Є. Ерліха, варто зазначити, що лише взаємодія суспільних норм усіх видів дає повну картину суспільного механізму [5, с. 17], яка повинна в першу чергу сприйматися в процесі розвитку сучасної юриспруденції.

Підводячи підсумок, можна наголосити на тому, що дослідження сучасного права слід ґрунтувати не на тлумаченні офіційного права, а на вивченні правової дійсності сьогоднішнього дня, роблячи при цьому акцент саме на взаємозв'язку та взаємовпливі права та суспільства. Вся «соціологія права» Є. Ерліха спрямована на обґрунтування необхідності вивчення «живого» права, під яким сам вчений розуміє фактично вихід за межі правової норми. «Живим» правом, як вважає вчений, є всі неправові норми, які хоч в якійсь мірі беруть участь у регулюванні суспільних відносин (навіть добрий тон і мода). Такі твердження підводять сучасних дослідників теорії «живого» права до висновку про те, що правом визначається не його створення правотворчими органами, а його функціонування у вже існуючих суспільних правовідносинах.

### **Список використаних джерел:**

1. Маник А. З. Ідеї концепції «живого» права Євгена Ерліха у розвитку сучасного міжнародного права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Маник Альона Захарівна. – Київ, 2018. – 201 с.

2. Антонов М. Ойген Ерліх про закон і правосуддя / М. Антонов // Філософія права і загальна теорія права. – 2012. – № 2. – С. 356–368.

3. Марчук В. П. Евгений Эрлих – основоположник социологии права / В. П. Марчук // Проблеми філософії права. – 2005. – № 1–2. – Том III. – С. 147–151.

4. Марчук В. П. «Свободное право» в буржуазной юриспруденции. Критика концепции Е. Эрлиха / В. П. Марчук. – Київ: Вища шк. 1977. – 167 с.

5. Ehrlich E. Grundlegung der Sociologie des Rechts [Електронний ресурс] / E. Ehrlich / München und Leipzig, 1913. – 410 с. – Режим доступу: <https://archive.org/details/grundlegunderso00ehrl/page/n7>.

**Пузанова В.В.**

*магістрант,*

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та соціальних наук  
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

## **ЗМІНА ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В ЕПОХУ ДОТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Українські теоретики права на сьогоднішній день справедливо стверджують, що цивілізована держава (тобто, держава, на території якої панує право) в межах централізованого правового регулювання повинна «врегулювати лише те, що вона здатна належним чином врегулювати, зважаючи на засаду доцільності втручання у правовідносини, котрі вона врегулює». Таким чином, держава не регулює та не може врегулювати всі суспільні відносини, процеси, що відбуваються у суспільстві. Відтак, «окремі сфери життєдіяльності суспільства та членів суспільства врегулюються децентралізованим чином, зокрема, шляхом локального правового регулювання. Тому, управління змінами в правовому регулюванні ґрунтуються на тому, що той, хто здійснює централізоване правове регулювання, повинен встановлювати межі для локального правового регулювання таким чином, щоби у процесі здійснення цього регулювання не відбулось підміни централізованого регулювання, а також те, щоби воно не було звужено та іншим чином спотворене» [1, с. 7]. Особливим чином вказане стосується сфери праці (чи краще зазначити – «світу праці»), в якому (в регулятивному контексті) приділяється досить широка увага договірному регулюванню трудових правовідносин.

Хоча, як відомо, трудовий договір, вперше був врегульований в законодавстві нашої держави близько ста років тому, його становленню (як інституту трудового права) передувала регламентація численних видів договорів щодо відносин з приводу праці між наймачем та особою, котра наймалась ним для виконання трудової функції. Досліджуючи правову природу договорів відносно до праці, які мали місце в т. зв. «епоху дотрудового права», можна визначити не лише характер зміни поглядів